

Motion till riksdagen 2019/20:1723

av **Hampus Hagman (KD)**

Tillsätt en medborgarombudsman för att stärka enskilda och företagare gentemot staten

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda frågan om tillsättandet av en medborgarombudsman med syftet att stärka enskilda människor och näringsidkare gentemot staten och kommunerna och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Att det råder balans i relationerna mellan staten och enskilda människor eller näringsidkare är en viktig principfråga. Det finns områden där förhållandena varit obalanserade men där förbättringar gjorts på senare år. Ett exempel är bygglovshanteringen. När en enskild person eller näringsidkare begått fel vid byggnationer har konsekvenserna snabbt kunnat bli stora eftersom staten varit minst sagt kreativ i bestraffningen, men för kommuner som begått fel med bygglovshanteringen har det länge inte funnits några konsekvenser. Detta ändrades vid årsskiftet 2018/2019. När en kommun tar längre tid på sig att hantera bygglovsärenden än vad lagen medger sätts nu avgiften för lovhanteringen ned.

Liknande obalanser finns på fler områden. Ett exempel finns på sjöfartsområdet, mellan Sjöfartsverket och redare när det kommer till lotsverksamheten. Om redaren är sen till mötet med lotsen får redaren betala en avgift för detta. Det är givetvis rimligt. Om lotsen däremot är sen till mötet, leder detta inte några konsekvenser för Sjöfartsverket. Denna skillnad i konsekvens för redaren och staten kan inte vara rimlig.

Ett annat exempel på obalans mellan enskilda och staten är de påminnelseavgifter som tas ut när den enskilde betalar fakturor för sent. Den som en gång råkat betala sin trängselskatt för sent är väl medveten om detta. Det är givetvis rimligt att den som gör fel får någon form av påföljd, men påföljden måste stå i relation till det fel som begåtts. Det går knappast att säga om tilläggsavgiften på 500 kronor för sent betald

trängselskatt. I extremfallet kan en försenad skatteinbetalning på 9 kronor (som är lägsta avgiften för passage i Göteborg) innebära ett tillägg om 5 556 procent. I en statlig utredning från 2013 föreslås att påminnelseavgiften ska sättas ned eftersom den saknar motstycke i svensk tradition, men trots det har inget hänt. Även på detta område måste den enskildes rättigheter förstärkas i förhållande till staten.

Ett tredje exempel är de avgifter som tas ut av kommuner för inspektioner av olika verksamheter. I ett exempel från Göteborg gjorde miljöförvaltningen en ljudkontroll på en krog. Tjänstemännen var på plats under 1,5 timme och fakturerade drygt 10 000 kronor för åtta timmars arbete. Givetvis behöver även administration före och efter en kontroll faktureras men huruvida det krävs åtta timmars arbete för detta kan ifrågasättas, särskilt som kommunen i teorin kan göra hur många inspektioner som helst hos ett företag.

För den studerar detta på djupet torde fler obalanser, antingen där den enskilde drabbas av större konsekvenser än staten/kommunen vid samma eller liknande fel, eller där staten/kommunerna i praktiken kan påföra den enskilde eller ett företag vilka avgifter som helst, komma fram snabbt. Detta behöver ställas till rätta. För att komma åt detta behöver en medborgarombudsman tillsättas med uppdraget att inspektera staten och kommunerna och uppmärksamma var det krävs förändringar som stärker den enskildes rättigheter. Ombudsmannen bör både kunna reagera på information från allmänheten och genomföra ett självständigt arbete.

I slutändan är det staten som avgör om den ska betala ersättning om dess lotsverksamhet är sen till ett möte med en redare, eller vilken påminnelseavgift som är rimlig för en försenad inbetalning av trängselskatt. Genom en medborgarombudsman som uppmärksammar detta tvingas staten åtminstone motivera sina ställningstaganden. Detta bör ges regeringen till känna.

Hampus Hagman (KD)